

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku M. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.

o obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i dobrowolne ubezpieczenie chorobowe,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 marca 2020 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 lipca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 10 lipca 2018 r. w sprawie z wniosku M. W., o obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 6 września 2017 r. i oddalił odwołanie wnioskodawczynie od zaskarżonej przez nią decyzji organu rentowego z dnia 23 lutego 2017 r., stwierdzającej, że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 16 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny dokonał odmiennej oceny ustalonego w sprawie przez Sąd pierwszej instancji stanu faktycznego i orzekł, że wpis wnioskodawczynie do ewidencji działalności gospodarczej, jako osoby realizującej usługi budowlano-

remontowe miał wyłącznie umożliwić realizację takich usług przez jej męża, bez ponoszenia kosztów dodatkowej rejestracji jako przedsiębiorcy. To on decydował o zakresie, sposobie i wykonaniu tej działalności usługowej. Wnioskodawczyni nie miała umiejętności i wiedzy, aby takie usługi wykonywać. Tym samym wnioskodawczyni faktycznie nie prowadziła w spornym okresie działalności gospodarczej, a zatem brak jest podstaw do objęcia jej obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, a także dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Ustalenia te są zbieżne z poczynionymi w sprawie IV U [...], dotyczącej zasadności wyrejestrowania przez wnioskodawczynię męża W.W. z ubezpieczeń społecznych.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawczyni, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm., dalej „ustawa systemowa”), przez przyjęcie, że wnioskodawczyni nie podlega ubezpieczeniom społecznym od dnia 16 listopada 2016 r., - art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 645 ze zm. dalej ustawa zasiłkowa), przez przyjęcie, że w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego przedsiębiorca zobowiązany jest prowadzić działalność gospodarczą, - art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, przez przyjęcie, że dopuszczalne jest pozbawienie osoby prowadzącej działalność gospodarczą ubezpieczeń społecznych w czasie, gdy przysługuje tej osobie prawo do zasiłku chorobowego w związku z art. 18 Konstytucji RP.

Pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i ustalenie, że wnioskodawczyni podlega od dnia 16 listopada 2016 r. obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, ewentualnie o przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

We wniosku o rozpoznanie skargi kasacyjnej wskazano na potrzebę wykładni przepisów prawnych powołanych w podstawie skargi kasacyjnej, budzących poważne wątpliwości na skutek nowej interpretacji dokonanej przez organ rentowy, a także wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Ponadto

skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, a nowa interpretacja organu rentowego jest drastycznie krzywdząca dla młodych matek, skutkująca tragiczną sytuacją młodych matek zobowiązanych do zwrotu otrzymanych zasiłków, naruszająca konstytucyjną zasadę ochrony rodziny, zawartą w art. 18 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Skarżąca wnosząc o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej jedynie zdawkowo zasygnalizowała, że chodzi jej o przesłankę oczywistego uzasadnienia skargi, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. w powiązaniu z potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), które zostały wskazane w podstawach skargi.

Po pierwsze, tak ujęte w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 118/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistością skargi jest stawianie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, ani wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662).

Niezależnie od powyższego przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, LEX nr 2375942; z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531 i orzeczenia tam powołane). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane. O ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; z dnia 15 maja 2018 r., II CSK 2/2018, LEX

nr 2497594). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Oczywiście naruszenie prawa powinno być zatem rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Skarżący jest w tym zakresie zobowiązany do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, a należy pamiętać, że o oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie, gdy w rozpoznawanej sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343; z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, LEX nr 1844092 oraz powołane tam orzeczenia). Wymienionych wyżej wymogów nie spełnia wniesiona skarga kasacyjna, ponieważ skarżąca nie wskazała żadnego przepisu, którego naruszenie świadczy o oczywistej zasadności skargi.

Z kolei skuteczne powołanie przez skarżącą przesłanki objętej art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (zob.: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351). Skarżącą obciążał zatem obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania,

zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne. Pełnomocnik skarżącej nie wskazał jednak przepisów, których wykładnia budzi wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie sądów a nie jest wystraszające stwierdzenie, że „istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych powołanych w podstawie skargi kasacyjnej, budzących poważne wątpliwości na skutek nowej interpretacji dokonanej przez organ rentowy”. Nie jest zadaniem Sądu Najwyższego poszukiwanie przesłanek, które według skarżącej występują w sprawie i uzasadniają przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Godzi się jedynie nadmienić, że ocena, czy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana, należy do sfery ustaleń faktycznych, a istnienie wpisu w ewidencji oczywiście nie przesądza o faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej. Ponadto w judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nieodzownym atrybutem działalności gospodarczej jest jej wykonywanie w sposób zorganizowany i ciągły (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2007 r., III UK 133/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 114; z dnia 21 maja 2008 r., III UK 112/07, LEX nr 491466), a do ubezpieczonej należy decyzja czy w czasie pobierania zasiłku macierzyńskiego działalność gospodarcza będzie nadal przez nią w tym okresie prowadzona (por. uzasadnienie do uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 11 lipca 2019 r., II UZP 2/19, OSNP 2020 nr 1, poz. 8).

Tym się kierując, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.